

„Soča“ izhaja vsak četrtek in volja se pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četvrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četvrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 178“ in „Via della caserma 60“

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za branbo narodnih pravic.

Pri oznanilih se plačuje za navadno ristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje erke po prostoru in vsak pet 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. dol. Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahajajo tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugim nepremožnim se naročnina znižuje, ako se oglase pri urednistvu.

Tako je bilo!

Na Krasu 29. jul. (Izv. dop.)

„Junakov“ adjutant na Krasu, g. Kovačič, posestnik in polit. društva „Gorice“ odbornik, je v nedeljo 27. jul. ob 8. uri zj. sklical volilni shod v Komun. Povabil pa je večidel take moze, kateri ali niso odločni naprednjaci, ali pa so „Gorice“ družabniki in prijatelji.

Zbralo se je bilo 29 posestnikov, komenski g. dekan i komenski g. kaplan, tedaj 31 mož, mej katerimi sta bila SAMO 2 „SOČANA“, g. Živec in g. V. Zega iz Koprive; drugi „Sočani“ ali niso vedeli za shod, ali pa niso bili povabljeni in se ga torej niso mogli udeležiti. Vse je bilo prav umetno narejeno; misli so „Goričani“ v Gorici, da bodo kar hitro na Krasu dra. Tonkljia tako rekoč brez nas Kraševcev za kandidata razglasili, po tem pa na veliki boben udarili, da mi dra. Tonkljia za kandidata želimo. A „Junak“ je obračal, Kraševci so pak obrnili!

Sejo odpre g. Kovačič, pove, zakaj je možo sklical, po tem pa začne tisti „Glasov“ vvodni članek čitati, v katerem se dokazuje, da naš poslanec mora biti pravi katoličan, zvest Avstrijan in dober narodnjak. Prečitavši vvodni članek preide na neki „Glasov“ dopis in na posled nam začne brati še iz tistega koroškega pol. katekizma, o katerem je „Soča“ nže zahtevali enkrat pisala. Ko je to dovršil, pripoča za kandidata g. dr. Tonkljia, ter pravi, ka moramo DOKTORJA izbrati za državnega poslanca, kajti če zvolimo za poslanca moža, ki nij dohtar, bi si morali ta na Dunaji svojega dohtarja poskati in mi bi morali oba plačevati!*)

Na to spregovori g. Vinko Zega, pooblaščenec koprivskega županstva, bizzo tako-le: „Čestiti možje! G. Kovačič vam je le iz enostranskega „Glasa“

*) Te besede vrliga Kovačiča si za ušesa zapisejte vi, g. senožeški Zelen, Bleiweissov tambor na postojnskem volilnem shodu, ki ste sami sebe na mesto dr. Razlaga ponujali!

URED.

LISTEK.

Valentin Stanič.

(Nadaljevanje.)

6.

G. dr. Lavrič je bil tako prijazen, da je mej staro zaprašeno šaro tukajšnjega c. kr. okrožnega sodišča poiskal vso zapuščinsko obravnavo po umrlem Staniču, iz katere posnamec tukaj nekoliko dat.

Stanič je naredil testament 14. aprila 1844., kteremu pa je dostavil dva kodicila, enega še tisti dan, drugega pak 27. aprila 1847. ob 8^{1/2} zvečer. V teh je oporoko razložil, deloma pa spremenil. — Čistega premoženje je zapustil 11.960 fl. 29 kr.

V 4. točki svoje oporoke pravi, da, ker je izdajal nže čez 5000 gl. stolni cerkvi, zavodoma gluhozemih in ubogih pa stipendijskemu zakladu v Gorici, po tem šoli i cerkvi v Kanalu, za to jim ne zapusti nič več.)*

V 5. točki zapušča vse knjige — le kranjskih ne — farni cerkvi v Kanalu s tem namenom, da bi se ondi osonala farna knjižnica po želji c. kr. gubernija.

*) Ustanovil je bil namreč stipendij za dijake rojene v kanalski fari; poleg tega je pa tudi zapustil kapital, iz katerega obrestij se še dan danes kanalskim i ročinskim ubogim učencem kupuje vsa šolska priprava, knjige, papir, peresa, črnilo itd. Primeri „Slovenski Narod“ 1. 1868. št. 91, kder je natisen govor tedanjega g. poddržnika Jan. Wolfa, kakor ga je govoril pri besedi v kanalski čitalnici 25. okt. 1868.

čital ter vas iz pol. katekizma učil; oprostite, da jaz ob kratkem povem, kako važne so sedanje neposrednje volitve. — Dozdaj so namreč dež. zbori imeli pravico pošiljati poslance v drž. zbor, odslej pa jih bodo pošiljali volilci neposrednje. To bi bilo sicer dobro samo na sebi, če bi bili ustavoverci, kateri so novo postavu napravili, držali se svobodnih načel; a tega niso storili; ampak ustvarili so postavo le na videz svobodno; v resnici pa so s to postavo nameravali utrditi svojo nadvlado čez vse druge zatirane narode, kajti razdelili so volilne okraje, kakor se je njim boljše zdelo, dali so mestom, trgom in velikim posestnikom primerno preveč, kmetom pa premalo pravic in poslancev. Po tem je način volitve v kmetekih občinah po volilnih možeh proti vsakemu svobodnemu načelu, ker svobodna volitev je le tam, kder kakor na Francoskem, Angležkem, v Ameriki itd. vsak državljan voli in na primerno število ravnopravnih državljanov, hodisi kmetov, ali gospodov, prde po 1 poslanec. Tako svobodne volitve naši ustavoverci, kateri se bahajo, da so svobodnjaki, niso hoteli, pa zakaj ne? Zato ker po svobodni volitvi bi se v državnem zboru pokazal pravi obraz države, to je, ker je naš Slovanov največ v Avstriji, bi mi Slovani imeli večino v državnem zboru in potem bi bil konec mogočnosti ustavovercev. — To bo menda vsakemu razjasnilo naš položaj nasproti ustavovercem. Mi Slovenci na Goriškem bomo za kmetke občine tudi volili enega poslanca v državni zbor in ta bo edini naš poslanec, mej tem ko bodo imeli goriški Italijani 3 poslance. Tukaj se precej pokaže pravičnost: nas Slovencev na Goriškem je čez 130 tisoč; Italijanov pa še ne 70 tisoč; če bi bilo kaj svobodnega duha v volilni postavi, bi morali mi Slovenci 3 poslance dobiti, Italijani pa le enega, tako pa je narobe in narobe bo, dokler v Avstriji ne zmaga prava svoboda.

Pri vsem tem, da so ustavoverci napeljali vso vočo na svoj mlin, pa je vendar mogoče, da so se preračunili. Če namreč po slovanskih kronovinah zmagajo narodni, neodvisni kandidati, če nadalje tudi po nem kih dežolah zmagajo taki kandidati, katerim pravica in svoboda še nekaj velja, in mej Nemci jih

je še nekoliko tacihi in če na posled Čehi, Poljaki, Slovenci, Dalmatinci pridejo v drž. zbor in se tam zvežejo z ustavovercem nasprotnimi Nemci, je prav lahko mogoče, da vržejo sedajno ministerstvo in kadar pride zopet novo pravično ministerstvo, kakor je bilo Hohenwartovo, na krmilo, je tudi gotovo, da bodo zmugala v Avstriji načela pravice in svobode. To je zdaj toliko več mogoče, ker so ustavoverci vsled zadnje borsne krize, katera Avstrijo silno tlačila in tira v nesrečo, skoro prišli na kant se svojo državno modrostjo in ker tudi krona sama mora sprevideti, da ona ustavoverna stranka deloma slabo misli z Avstrijo, deloma pa predobro misli za lastno korist, za svoj žep. Ravno ta stranka je tudi kriva, da bo letos država tonko potrosila, kolikor bi bila stala ena mala vojska. Ona je hotela svetu pokazati z dunajsko razstavo, kako cvete Avstrija pol njenim gospodarstvom, a nasprotno, Bog jo je kaznoval, zlato se je v blato spremenilo, in tako so ustavoverci svotu pokazali, vse kaj družega nego bliščobo Avstrije in s tem so se doma in zunaj blamirali, ali smešne storili. Državljanji, posebno pa kmetje bodo sicer morali drago plačevati napake in slabo gospodarstvo ustavovercev; a saj toliko je s tem pridobljeno, da j; prišla ona svojat ob vso vero in to je tudi nekaj.

Pri prihodnjih volitvah bo to dosta pomagalo o-poziciji, katera je neomadežena in lahko kaže a pr-stom na ustavoverce.

Če pa enkrat zavezniki slovanski in nemški zmagajo čez selanje ministerstvo in čez ustavoverno sistemo, potem bo še le treba misliti slovanskim poslancem, kako bodo tudi za svoj tlačeni narod kaj dobili od zaveznikov. V prvi vrsti so narodne šole, vpejavo slovenskega jezika v urade, ali natančna izvrsba §. 19 osnovnih postav in zedinjenje vseh slovanskih pokrajin v eno samo kronovino. Na podlagi teh toček in pogoja, da bo z nerom postopal v prvi vrsti se slovanskimi našimi sobratji, moramo mi zbirati našega poslanca. Da pa bode naš bodoči poslanec postopal v zmslu naših tirjatev, nij zadosta, da nam kak kandidat to obljubi; obljubiti je lahko, pa mož beseda biti je vse kaj družega; to smo skusili pri Črnetu. Kaj pa nam bode

Svojo nemško šolko pesmarico (Normalschulgesangs-bücher) je zapustil goriškum učencem vsakemu po en iztis.

Dalje voli zlahki legate vsake vrste. Sub m. imenuje za glavnega dediča svojega prebratranca (Grossneffe) Antona Staniča, sina Petra, svojega bratranca, ki je sio Staničevega brata Tomaža h. št. 19. v Boddreži pri Kanalu. Temu dediču je substituiral njegovo sestro Teresijo.

Ker pa je pozneje sprevidel, da ima več premoženja, nego je mislil in ker je uže preje veliko za svojo rojstno hušo denarja potrosil,*) zapustil je v drugem kodicilu še 2000 fl. zavodu gluhozemih pa društvu zoper trpi. čenje živalij in sicer vsakemu polovico tega zneska; vihu tega pa v tem kodicilu volil gluhozemici tudi vse različne orodje, nekaj pohištva in mnogo manjših rečij. Tudi svoje pridne gospodinjje (Nani) nij pozabil.

Stanič je bil velik, koščeni, suh, močan mož; glavo je nosil malo naprej uagneno; čelo je imel visoko, obraz podolgast, nos šiljast pa rudeče oči. Padel je bil namreč še kot otrok na domačem ognjišču v ogenj in od tedaj so mu ostale krvave trepalnice, „tako da ga je bilo strašno pogledati.“ Govoril je na glas i zelo trdo. Od nekedaj je bil velik prijatelj peš-koraka, hodil je široko; v hoji in sploh pri delu, ki zahteva trdno telesno konstitucijo, ga nij kmalu kedó prekosil. Vzdignil i nesel je več, nego marsikateri težak. Bolan n-koli v svojem življenji nij h.l, pač pa je večkrat tožil, da ga tišči želodec, toda odleglo mu je, če se je spo-

*) Tako je mej drugim na svojem rojstnem domu sezidal velik hlev, na kterem se še dan danes čita nadpis: „Thom: et Val: Scholast: Stanig frat: reedificaverunt. Anno 1836.“ Vse zidanje je Stanič sam vodil i nadzoroval. Spal je doma — na slami ter vso noč prepoval — „kranjske pesni.“

til, za tega delj je bil velik prijatelj vsem telesnim vajam. Po Goriškem se po gostem vidi njegova podoba, kakor jo je naslikal monakovski malar Graf l. 1846. v Gorici.

O njegovem značaji sem povedal uže toliko zanimivih črtic, da ima gotovo vsak pajzen čitatelj tega postenjaka stare korenine živo pred očmi. Glavne poteze njegovega značaja so: Bil je priden i delalen kakor bučela, pa tuh nikogar brez dela poleg sebe gledati nij mogel; bil je podvzeten mož, vsakega novega dela se je lotil, pa vse mu je šlo dobro i hitro izpod rok. Etikete nobene nij poznal, svojih misel i svojega prepričanja nij zavijal v gladke, dvoumne besede, ampak govoril je možko, naravnost i prav tako kakor je mislil. V družbi je bil vesel i dovtipen, ljubil je šalo i smeh, rad je ščipal pa tudi nij bil hud, če ga je drug uščipul, zlasti ker nikomur nobene dolžan nij ostal. „Pa ga je usekal in ga je le spet usekal!“ mi je dejal o njem star Ročinjec. Potreba nij imel nič drugih nego — delo. V vsem svojem življenji je bil zmiren, v goste nikoli nij vabil, a z obema rokama je delil mej uboge i sirote. Otroko je prsrčno ljubil ter zbiral je vedno okrog sebe; mej njimi je bil sam otročji. Šoli, kmetijstvu pa tudi vsem novim koristnim napravam je bil velik prijatelj. Obdarjen s posebno bistrim umom je hitro razločil, kaj novega je dobro, kaj ne. Bil nij samo dušni pastir svojim ovcam nego bil jim je poleg tega v vsaki sili pomočnik, v vseh javnih zadevah vodnik, v vsakem dobrem podvzetju učenik. Vse njegovo življenje nam priča, da je bil mož, mož dela i dejanske ljubezni.

Paulus.

(Konec I. dela)

poroč, da bo naš prihodnji poslanec res tako postopal, kakor mi zahtevamo? Nič drugega ne, nego njeovznačaj. Mi moramo takega poslanca zbrati, da ljubi svoj narod, da je pripravljen svoje osobne koristi žrtovati narodu in da rajše največjo škodo trpi, kakor da bi le en trenutek odstopil od našega narodnega programa. Jaz rečem, da težko je poiskati pri sedanjem svetu takega moža in narod kateri ga ima, bi si moral to v veliko srečo šteti. Mi Slovenci in prav mi goriški Slovenci ga imamo, da imamo moža, kateri je vse žrtoval za narod, kateri nema druge želje, nego to, da bi koristil narodu, kateri je pri vsaki priliki zatajil svojo lastno korist, da je le branil naše narodne pravice. Da, mnogim našim doktorjem je narod le kravica, katero bi radi molzli; a njemu je narod priljubljena stvar in narodnost svetinja, za katero se bori od kar je začel misliti. Kedo je ta izvrsten narodnjak, tega še vprašati nij treba, saj ga vsi predobro poznate odeta bitalnica, taborjev in vsacega narodnega gibanja na Goriškem. Kateri Slovenec ne pozna Lavriča!?

Temu čistemu značaju smemo zaupati našo osodo; on bo zvesti varuh naših pravic, tega smo lahko gotovi. Mi imamo le enega poslanca voliti; tedaj nam nij dosti zbirati: volimo prvega Slovenca, in če ne storimo, nijamo vredni, da nas svet imeouje vrle narodnjake. Mi smo to dolžni storiti, da se pokažemo hvaležne in da svet izve, da smo navdušeni častitelji značajnih mož. Sodimo pravično in dajmo čast, komur gre; ne ozirajmo se po dragih možeh, ker nobenega enakega nemamo; to mi ne more nihče ovreči.

Morda bi kedo utegnil reči, da Lavrič kakor protestant ne bode varoval naših verskih interesov. Na to jaz odgovarjam, da Lavrič je pravičen in svobodoljuben in kot tak ne bo nasprotoval verskemu prepričanju onih, kateri so ga volili, da njihove interese zagovarja. In na vse zadnje vprašajte ga! Če vam on kaj obljubi, zastavim jaz svojo glavo, da bo mož beneča, kar je še vselej bil. Vsaka enaka opazka je le črčenje na korist katere druge osebe, katera nas hoče porabiti za svoje namene.

Zbrali smo se danes tukaj, da si zberemo kandidata za državni zbor. Bodimo veseli, da imamo moža in sezimo si vsi v roke ter obljubimo tukaj, da bomo vsi kot en mož volili našega vrlega Lavriča. Tonklija pa ne moremo voliti ker nij zanesljiv v politiki, danes je tak, jutri drugačen, danes je odločen, jutri plašen, danes liberalen, jutri klerikalen. Preje se je ponujal „Soči“, a ker nij marala zanj, je napravil sam zase posebno društvo samo zato, ker hoče po sili kandidat ali poslanec postati, on je napravil needinost mej Slovenci in se hlina, da je dober katoličan, pa kedo mu bo veroval, če pozna njegovo hlepnost po časti in denarju. Zraven tega nam je Kraševcem prav malo znan in nij zanesljiv, ker se boji vlade, kar je pri „Soči“ pokazal, katero je zapustil, kadar je prišlo Slovanom sovražno ministerstvo na krmilo. Nadalje recite: Zakaj pa se Tonkli ne more opravičiti na vse one napade v „Soči“? Kot značajan človek ne more veljati tak, ki mora tako debele požirati in resnične morajo biti, ker nij vstanu omiti se, dasira no ima „Glas“ v rokah.

Možje, tudi je sploh znano, da Tonkli je tisti mož, ki je dra. Lavriča v „Glasu“ tako nesramno črnil in napadal, da se je „Glasu“ uže samemu preveč zdelo. Kaj je to mož, ki iz nevoščljivosti drugega tako nevedno napada? Nij čuda, da se torej čuje, da duhovščina uže sama ne mara veliko za Tonklija, ker vidi, da jo hoče samo za svoje namene porabiti in da je njemu vera deveta brigala. Zagotovim Vas! pa tudi možje, da od gorenjih Kraševcev Tonkli niti enega glasu ne bo dobil. Za tega delj Vas prosim, volite po svojem notraujem prepričanju, volite moža, ki je za slovenski narod do sedaj največ storil in ki je trden pa čist značaj, volite dra. Lavriča!

Preč. g. kaplan Lukežič ugovarja, da tudi on pozna in prizna velike zasluge dra. Lavriča, da pa ne more imeti takega moža za značajnega, ki je krivo-verec, protestant. In kako bo tak poslanec zagovarjal v drž. zboru katoličane in verske zadeve, ki v kratkem pridejo na dnevni red?

G. Zega pravi, da ne smemo človeku gledati toliko v srcé, kakor na dejanje. Lavrič je skozi in skozi poštenjak, mož beseda, pozna slovenski narod in njegove potrebe, ljubi kmeta in njegov težavni stan, kterega želi zboljšati in olajšati, on dela vse za narod, a ne za svoj žep, kakor dr. Tonkli, ki je največji sebičnik.

Na to se je bil tudi g. Kovačič še za Tonklija potegnil ter je rekel, da je vera in narod vse eno, kar mu tudi č. g. Lukežič pritrdi.

G. Zega pa odgovori: Če je vera in narodnost vse eno, zakaj pa večina duhovnov samo nemški ali pa latinaki uraduje. Poznam duhovne, katere mora še le kak ubog župan prisiliti, če hoče kaj slovenskega od njih dobiti. Veliko duhovnov ima narod samo na jeziku!

Zdaj se pride na glasovanje. **TONKLI NAJPREJE DOBO SAMO 3 GLASOVE!** Zdaj pa vstane g. kaplan ves razkačen ter zakriči: „Kaj ste kristijani, ali ne? Glasujte vendar za Tonklija!“ Po trikratnem glasovanju, se je oglasilo za Tonklija 10 mož, ker jih je g. kaplan naganjal tako, da je še celo navzočen c. kr. uradnik opomečil, ka je tako glasovanje nepostavno, ker je prisiljeno.

Pótem se je glasovalo za dra. Lavriča. **Precej je dobil 11 glasov**, a dobil bi bil še 2, da nijsta uže odšla dva moža, ki bi bila tudi zanj. Dr. Abram je prejel 8 glasov — od kromenčanov.

G. Zega pravi: Zoper dra. Abrama tudi mi nemamo nič, on je poštenjak prve vrste, toda za državne poslanca ga vendar ne moremo voliti, ker je pri drž. odboru nenadomestljiv. Raje ga vidimo tam, nego v drž. zboru.

G. Kovačiču se te blamaže „Glasovcev“ i „Goričanov“ še nij dosta zdelo; za to je naznanil, da bo še en shod sklical. Le! Tudi 10 še, če hočete. A Kraševci dra. Tonklija nikoli ne bomo volili! Nikoli!!

Uradno poročilo o ljudskem šolstvu na Goriškem.

P. Te dni mi je v roke prišlo letno poročilo c. kr. ministerstva za uk i bogocastja za l. 1872., ki obsega prav zanimive stvari o stanju ljudskega šolstva na Goriškem. Sicer sem uže v 28. št. „Soče“ v posebnem članku povedal „Sočinim“ čitateljem, kako je z našim ljudskim šolstvom, vendar se mi ministerstveno letno poročilo tako imenitno zdi, da iz njega posnamem najvažnejše točke, zlasti tiste, ki našo poročilo dopolnjujejo ali pa popravljajo. Ministerstvo piše:

„V občeh se na Goriškem prebivalci i po mestih i po kmetih šolstvu prijazne kažejo. Da je v stolnem mestu klic po ljudski odgoji in omiki zelo glasan, to je naravno, i goriška občina skuša vse pravične zahteve sedanjega časa zadovoljiti. Mej kmetiskim prebivalstvom se morajo Italijani od Slovencev dobro ločiti. Italijanske šole morajo v sedanjem času skoro sami veliki posestniki (possidenti) vzdrževati. Kder ti po svoji stari navadi svoje otroke v goriške šole ali v drugih večih mest učilnice pošiljajo, tam čutijo samo bremen, katera jim nalaga ljudsko šolstvo, in ta bremena si ž-le olajšati; kder pa svoje otroke doma v šolo pošiljajo, tam zahtevajo posebno šolo tudi v najmanjšem kraju, ki bi se vsled svoje lege in na korist ostalega kmetškega prebivalstva bolje z drugim večim šolskim okrajem združila. A v slovenskih okrajih, po katerih prebiva pravi kmetiski stan, se nahaja pri večini prebivalstva šole jako prijazno mišljenje. Ker mora po teh okrajih vsak za šolo plačevati, zahtevajo večkrat občine ondi, kder se nahajajo samo šole za silo, da bi se spremenile v prave šole; se ve, da bi okrajna šolska svetovalstva rada ustregla tem prošajam, ko bi imela potrebnih učiteljev i. potrebnega denarja.“

Tudi vedenje samoupravnih oblastnih i duhovščine je, kakor poročajo okrajni šolski nazorniki, šoli skoro povsod prijazno, in za trdno se moramo nadejati, da bode s časoma utihlo vse nasprotovanje zoper poboljšanje in razširjenje splošnjega šolskega poduka.“

Glede krajnega šolskega nadzorstva so razmere prav različne. Nekateri krajni šolski sveti so taki, da se za šolo prav nič ne brigajo, nasproti se pa dobivajo tudi taki, ki nad šolo prav skrbno čuvajo; splošno se mora pa vendar reči, da delalnost krajnih šolskih svetovalstev prav veselo raste od dne do dne.“

Število vseh ljudskih šol na konci šolskega leta 1871/2 je bilo 195; mej temi je bilo 183 javnih i 12 privatnih.

O.1 privatnih šol jih je bilo 10 v Gorici, 1 v Krminu, in 1 v Ajdovščini, ki je pa konec šolskega leta prestala. Štiri izmed teh šol so imele verski značaj: vadaica v ursulinskem samostanu, učilnica šolskih sestra notredamskih, evangelska šola — vse 3 tri v Gorici in pa šola, katero imajo „suore della providenza“ v Krminu. V 8. šolah so se podučevale samo deklice, v 3. samo dečki, v evangelski deklice i dečki. Glede jezika prevaguje v 9. šolah italijansčina, v 2. nemščina; v ajdovski deklinški šoli je bil podučni jezik enakomerno italijansko-slovensko-nemški.

Število javnih ljudskih šol se je v šolskem l. 1871/2 za 11 pomažilo; 10 novih šol so odprli v gradščanskem, 1 v tolminskem okraju. Vseh javnih šol je sedaj 168. (Ta številka se nam premajhna zdi; po uradni statistiki jih je 173. Glej članek v 28. šte. „Soče“. Ured.)

Mej javnimi šolami je 76 šol za silo, od katerih jih 26 (proti 6 rednim) spada na tolminski okraj. Veči del se v šolah za silo podučuje celo leto, toda samo pol dneva. Te šole se ne morejo tako hitro premeniti v redne šole, ker so davkoplačevalci z davkom za šolske potrebe uže preobloženi; doklade k direktnim davkom so v šolskem letu 1871/2 namoč znašale v gradščanskem okraju 21 1/2 %, v okraju goriške okolice 27 % v tolminskem okraju 30 %, v sežanskem 33 %.

Če tudi hišna oprava po šolah, učni pripomočki i šolska poslopja nikakor še nijso v takem stanju, kakor bi bilo želeli, se vendar ne da tajiti, da se je v tej zadevi uže marsikaj storilo i da se v kratkem še marsikaj storiti namerava. Tako je tolminski okrajni šolski svet 5 novih šolskih poslopj zidati sklenil, i gradščanski je tako znamenito svot v nakup potrebnih učnih pripomočkov odročil, da se bode večini ljudskih šol vsaj v najnujnih potrebah zadostilo. V zadnjem okraju so tudi nekateri veliki posestniki posameznim šolam dragocene učne pripomočke posebno za

zemlje- i prirodopis darovali. Polag tega je ministertvo poslalo dež. šolskemu svetu 4 Schönningerjeve globuse, ol katerih so šole v Krminu, v Ronkih, v Kanalu in v Tolminu vsaka po enega prejela.“

Vseh učiteljev je bilo 187, učiteljic 61; izmed katerih jih je samo v Gorici 30, v sežanskem okraju 2, v Tolminu 1; v goriške okolice okraji nij bilo nobene.“

Šolsko obiskovanje se sicer vedno, toda le po časi množi, pa še nikakor nij povoljno i zadostno. Od 33.000 za šolo godnih je ho lilo samo okoli 14.798 otrok res v šolo. Najboljša razmera je v goriškem mestu, kder od 2800 za šolo zrelih hodite dve tretjini res v šolo; najneugodniša v tolminskem okraju, kder je izmed 6.700 za šolo godnih samo 2.039 otrok res šolo obiskovalo.“

Kar se tiče preglednosti šolskega obiskovanja, je v gradščanskem i sežanskem okraju prav vestna, manje natančna je v tolminskem i goriške okolice okraju, v goriškem mestu je ta stvar celo popolnem zanemarjena. Učitelji rednih šol i celo mnogi učitelji šol za silo so po vseh okrajih vestno zapisavali vse ure, katere so učenci v šolskem poduku zamudili. Zanemarjali pa so nekateri o pravem času naznanjati imena tistih otrok, ki so šolo nemaruo obiskovali. Sicer so učitelji veči del tudi v tem oziru vestno izpolnjevati svojo dolžnost, a mnoga naznanila so ostala brez uspeha, ker se krajni šolski sveti nijso zmenili za nja.“

Do sedaj se še v nobenem okraju nij primerilo, da bi se bil otrok, ki bi bil šolo dalje časa zanemarjal ter bi si tako ne bil prisvojil potrebnega znanja, po tem primoral po 14. letu še šolo obiskovati. Pač pa se nijdejo v tolminskem okraju učenci, ki so 14. leto uže izpolnili, pa še v šolo hodijo, to pa za tega delj, ker mora v tem okraju mnogo otrok po 1, 2 ali celo 3 ure daleč v šolo hoditi, in po tem ker so na več mestih po gorah poti tako grdi težavni i nevarni, da bi 7-8 letni otroci ne mogli po njih hoditi, tudi ko bi zime ne bilo; za to pa nekateri ukaželjni mladi ljudje tudi po izpolnjeim 14. letu še šolo obiskujejo.“

Po vseh okrajih so se ubožim učencem šolske knjige zastoj delile. Okrajna šolska sveta v Sežani i Tolminu pa sta še izrekla, da je gledé na veliko ubožstvo prebivalstva število zastoj mej šolarje razdeljenih knjig veliko premajhno.“ (Konec prih.)

Dopisi.

V Gorici 30. julija. [Izv. dop.] (Razsodba v prepričnosti mej solkanskim starešinstvom in goriškim okr. glavarstvom). Kar smo pričakovali, to se je zgodilo. C. kr. namestništvo v Trstu je vkljub nasprotnemu mnenju našega deželnega odbora potrdilo glavarstveno naredbo, da nij veljaven sklep občinskega starešinstva v Solkanu, po katerem naj bi županstvo ne sprejemalo nemških dopisov od c. kr. okr. glavarstva v Gorici.

Namestništvo modruje tako: Starešinstveni sklep meri na to, da glavarstvo naj ne sestavlja svojih dopisov do občine v nemščini; s tem je starešinstvo očitvidno sklepalo o načinu glavarstvenega poslovanja. Toda z ozirorn na svoje stališče nasproti predpostavljeni okrajni gospodski ne more biti o.1o niti poklicano, niti mu ne daja občinski red v svojih določbah zastran občinskega delokroga noben zastombe, da bi smelo kaj takega sklepati.

Tem manje se da misliti, da ima starešinstvo pravico kaj takega sklepati, ker bi sicer lahko solkansko in vsako drugo določevalo o jeziku, v katerem naj vse c. k. oblastni je, uradi občine i. t. d. svoje spise sestavljajo in po svoji volji bi lahko dočiče sklepe tudi prenarejalo; kar bi vse opravilstvo zaprečilo.“

Tehtni razlogi, s katerimi je zagovarjal naš deželni odbor moški sklep solkanskega starešinstva, morajo izginiti pred bistroumnimi ugovori tržiške namestnije; — romili so v koš in solkansko županstvo bo moralo za uaprje sprejemati nemške glavarstvene dopise, naj jih razume ali ne.

V svoji razsodbi nij solhlo namestništvo o starešinstvenem sklepu, kakoršen je, ampak ga je modro zasuknilo ter skuša dokazati, kaj namerava. Starešinstvo je sklenilo, naj se nemški dopisi ne sprejemajo, — namestništvo pa pravi, ka je starešinstvo hotelo določiti, v katerem jeziku naj mu glavarstvo dopisuje. Ako bi bil sklep v tej obliki sestavljen, bi se utegnulo reči, da je sklep predrzen, v starešinstveni obliki pa slovi, kakor je deželni odbor izvrstno razložil, na ustavi, katero je državni zbor sklenil in presv. cesar potrdil.

Starešinstvo nij nikakor segnilo v glavarstveni delokrog, ampak je sklepalo v lastnem področju: Ono ne ukazuje nič glavarstvu, ampak zahteva, da se narodna enakopravnost, zagotavlja v §. 19 drž. osnovnih postav, gledé solkanske občine, katera je čisto slovenska, spoštuje in to spoštovanje smo zahtevati v prvi vrsti od onih oblastni, katere so ne samo dolžne zvesto in natančno izpolnjevati postav, ampak celo nazorovati, da jih vsakdo v državi izpolnjuje, od onih oblastni, katerih uradniki so na ustavo prisegli.

Kedar treba, razpošilja naše glavarstvo svojim

podložnim občinam litografovalne okrožnice ali cirkulare in vsaj pod glavarjem Bar. Pinom so bile okrožnice vselej slovenske. Mislimo si zdaj mej čisto slovenskimi občinami goriške okolice eno samo nemško občino, katera bi zaradi komoditete gospodov uradnikov, ali celo samo po naključju, tudi take slovenske okrožnice dobivala. Jojnine, kakovi in koliki ropot bi nastal v nemškem taborju, in s koliko indignacijo bi ova občina take spise nazaj vrnila! In gotovo bi se tudi visoka vlada požurila, da bi storjeno krivico na mah poravnala.

Naše občine pa, vse brez izjeme slovenske, naj bi molčale, ko jim vladni organi dan na dan pošiljajo dopise spisane v tujih jezikih in naj bi se ne branile na vse krpilje krivice, katera se jim s tem učinja?

Naše glavarstvo, postavljeno mej samo slovenske občine, nema ni enega uradnika, kateri bi bil zmožen slovenskega jezika. Malo drugače je pri drugih oblastnih v Gorici, katere občujejo s slovenskim ljudstvom. Mnogo prošelj, pritožeb in interpellacij je morala vlada uže zaradi tega slišati in brati. A kaj je pomagalo? Da so razmere pri goriškem glavarstvu v tem oziru stokrat slabše pod baronom Rechbachom, nego so bile pod baronom Pinom in da se pri drugih uradnih pisih za pisico zboljšale.

Je-li po tem takem čuda, da si svojih pravic zavedeni občinski zastopi s pogumnim postopanjem sami dejansko pomagajo v dosego postavno jim zagotovljenih svetih pravic??

Preverjeni smo, da se solkansko starešinstvo ne bo dalo preplašiti po namestništveni razsodbi, marveč da bo podalo v postavnem obroku veleslavnemu ministertvu energičen protest in da bo svete pravice, za katere se je s tako možkim pogumom lotilo bojevati, celo pred državno sodno jo branilo, ako jih ne bodo hoteli najvišji organi državne uprave pripoznati.

Enako pričakujemo, da bo tudi deželni zbor v prihodnji sesiji resno besedo spregovoril o tej jako zanimivi in principiarno velevažni prepričnosti. Kl.

K. iz Trsta 24. jul. [Izv. dop.] 13. julija bil je za nas tržaške Slovence najlepši domači večer v rojanski čitalnici. Da pa atoprv zdaj poročam o njem na to me je napotila nesresnična kritika v „Narodu“, ki je uže sam popravil krivico, katero nam je v njem eden njegovih dopisnikov naredil.

In lepše kakor kedaj zacvelo so je letošnje leto pri nas slovensko društveno življenje, ko se je rešilo previlgiranih rok. Vrtila se je beseda za besedo z najlepšimi programi in kako uspešno, kako plodonosno! In še več: zaupnostjo smemo zreti v prihodnost, kajti „prli smo“ ta dan, na dan petletnice čitalnične nov oder. Z odrom se smemo ponašati, da ga nema enakega katero društvo na Slovenskem. Naj si zapomnijo oni, kaj mora „natlarstvo in tudi mernikarstvo“, ako ima giavo na pravem mestu, srce pa pošteno, vzbujeno in vneto za slovanstvo. Kde pa čete imeti narod brez zavedenega srednjega stana? Kaj v Costo-Hermanovem vištvu ali pa v Jaka-Brenceljevem debelobotstvu?

Oler je izdelan od vrha do tal na platnu. Izvedenci trdili so mi, da je mojstersko ven in ven praktično in vsestransko dobro delo. Za zdaj ima tri spremembe: navadno stanico, krasen salou in vrh z okolič. Poseben efekt ima po originalni ideji izdelano zagrinjalo. Obrobje je lično, kakor bi bilo iz samega damasta, v sredi zibljeta se v oblaci dva sokola, Helijev voz imata uprežen za zlate vrvice in na vozu stoji zmagovalno majka Slava drže v desnici tribojnico, v levici pa ščit, na katerem se blišči naše sveto gesto: „Vse za narod, omiko in svobodo!“

Oče odrn je naš poštenjak Janko in njegov kum g. Kurent D. napravili so ga pa naši žrtvojnubi domorodci, ne čudim se, da par ljudij prezira trud, pote, opovire, tolike materijalne pomoči, čudim se le, da ne čejo videti uspeha. Naš oder nij le lepo telo, v njem počiva tudi lepa duša. S ponosom smem trditi, da nobena slovenska čitalnica toliko ne dela na polju dramatične, nego naša in to tako usp. šao in hvaležno.“ Kak upljiv ima n. pr. gledališče tukaj za lepi spol, kterege nam pridablja, uči domača glase, kar tukaj hišna in šolska vzreja popolnoma zanemarja; o drugem naj molčim.

In zdaj ad rem k „programu.“

Najpreje pozdravil je g. predsednik sebrane, spominjal se hvaležno poudarjaje pomen slavnosti naših domorodkinj. Petje pod vodstvom našega povesod znanega g. H. dopadalo je jako izbranemu občinstvu. Petje je eno najblažih sredstev vneti v srcih naših tujkajšnjih po vlaški odgojenih krasotic ljubezen do našega jezika, ljubezen do naroda. Posoben pohvalo vzbudil je g. N., ud zagrebskega glidališča s svojim samospévom. G. C. prikazal se je danes prvič k nam

*) Rojanska čitalnica je od nekdanj izvrstno delala, za kar gro posebna pohvala g. Dolinarju; iz vsega pa vidimo, da je nastal neki razpor mej tržaškimi rodoljubi in to zaradi malostij in ne zaradi principov; vsi ste vrli in vsi skup lahko dosta delate, zakaj ne bi se zopet sprijaznili, posebno zdaj, ko bo treba volilne agitacije. Podajte si tedaj bratovske roke in pokazite, da v Trstu Slovenci še žive. URED.

igral je na pšcalko. Imeli smo priliko njega uže večkrat na drugih mestih občudovati, pa takih občutkov nam nij še nikdar izjavljal s svojim piskanjem. Brilnost, veselje, ožnost, up, željo po masčevanju in skrivno prisego izlivali so njegovi glasi iz slovenskega srca v slovenska srca. Videlo se je jasno, da se še večkrat vidimo? Izvšba deklamacije „Mojemu narodu“ po mali naši gospici R. obeta mnogo za naše gledališče. Slavnostni govor dosegel je svoj vrhunec. Drugi del besede bila je igra. Pšegrov „Telegram“ je jak nevarno podvzetje, le izurjeni igralec more izviti efek v posebnih prizorih. Cela snov je pričobna za eno dejanje zato je tako zavozlano. Ali zbrala se je nalaš za večer zanašaje se in dobro poznajoč naše vrle diletante, da bi se občinstvu pokazala moč in napredek dramatičnega odseka. In njsmo se zmotili. Strmelo je mnogo prvič k nam došle gospode in prašalo, ako smo v Trstu. In tacega mnenja bilo je gotovo vse občinstvo, razen tistih, ktere je strast oglušila in ošlepila.

Naše gospice Hačkova, Keadovi, Kravsova, Veselovi so umetnice in to ne samo za nas tukaj. Ta večer se je odlikovala posebno gospica H. Njena igra kot razžalena mlada bila je vse skozi izbrana, njej na strani stala je po ljubčku goljufana hči bogatina Korena. Obe ste se utelislile v značaje svojih rol prav umetno. Jezik bil je čist, lep, gladek, da se čaje malo kedaj iz lepih ust Tržačank. O kak napredek v tem obziru ravno zadnji čas! G. kritik očita zaradi zgovarjanja šumelcev. Tudi to tržaškemu dijalektu lastno skoraj popolnem poravnano napako odpravijo naše lepotece preje nego si g. kritik misli.

Gg. R. L. V. K. vi ste vedno na pravem mestu; na Vas in Vase drugove smemo se zanašati.

Po izvršenem programu veselilo se je vse po svojem in po domače: plešalo, pelo in mnogo lepega govorilo zvonaj na razsvitljenem dvorišči pod milim nebom. Tisoče zvezdic nas je z njega tako prijazno pogledovalo — nehoté prašal sem jih: katera slavjanski svobodi, naši sreči prva prisveti.

Kmalu bi bil pozabil izurjene godbe, katera se sme vsakemu priporočati veroneškega septeta.)

*) Oprostite g. dopisnik, izpustili smo in čopisa vse osobne napade. Mislimo, da je najbolje tako. URED.

Politični pregled.

Kakor se povzema iz vladnih listov, bode minister Lasser, kakor hitro pride iz počitnic, kar se bo te dni zgodilo, začel priprave za direktne volitve; vsled tega računajo oni listi, da bodo volitve razpisane tam okoli sredo septembra. Ravno ti listi ovajajo bojazen, da ne bode mogla vlada zadosti uplivati na volitve. Ker se je močno govorilo, da je v ministerstvu zaradi Stremayrovega postopanja proti nekterim učiteljskim društvom nastala needinost, so se hitro oglasili vladni listi in zdaj v enomer zagotavljajo, da nij bilo mej ministerstvom najmanjšega razpora. Sliši se tudi, da ministerstvo se hoče naslanjati na konservativne ustavoverce, kar pomeni toliko, da obstoji neka zveza mej kardinalom Rauscherjem in ministerstvom, vsled katere bode ministerstvo podpiralo le take nove baže ustavoverce. To je menda zadnja zastomba ministerstva, ker se sramuje onih ustavovercev, ki so dozdej zvonec nosili in krizo uročili ter prišli v slabo ime. Iz tega je pa razvidno, da katoličan in narodnjak nij vse enako, da ona stranka, ki si je zapisala na svojo zastavo konservativizem, nij zanesljiva gledé narodnjastva in da nij dobro vezati se s konservativnimi Nemci. Ko namreč oni dosežejo, kar zahtevajo, pustili bodo nas na cedilu in nas gledé naših narodnih pravic ravno tako zatirali, kakor so nas liberalni ustavoverci. Mi tedaj tukaj še enkrat poudarjamo, da se mi Slovenci z nemško opozicijo ne moremo popolnoma zvezati, kakor nameravajo stari, ampak le pogojno in začasno, dokler se nam zdj potrebno, da vržemo ustavovorno ministerstvo. Zatorej pa moramo na to delati, da izvolimo take poslance, katerim smemo dati prosto roko, ker se smemo zanašati, da se nikoli ne bodo izneverili narodnemu programu.

V tem obziru je naprednjaška stranka na Slovenskem začela jako uspešno delovanje; povesod po Kranjskem sklicuje volilne shode in postavlja take kandidate, kateri so čisti rodoljubi in ne sebičneži; kakoršni so oni, ki po „Novicah“ in družih smešnih listih svoj žolč izbljuvajo, ker je z njih prvaštvom in z njih nazmotljivostjo pri kraju. Če si hočemo prvaštvo natančno ogledati, pogledajmo njegove privržence na Goriškem; možje ki so podpirali

vladne kandidate in katerih sebičnost je vsakemu otroku poznana, ljudje, kateri se narodu silijo, kakor —, in kateri nijmajo več rudedice v licih — Glasov „junak“, moralčno popolnoma uničena osoba — to so goriški zaveznički ljubljanskih prvakov. Bog jim jih „žegnaj!“ in daj „Novicam“ toliko pameti, da bi v svoji strasti in razkačenosti ne pozabile ljudem povedati, kaj da prav za prav nameravajo stari z njihovo novo politiko.

Palacky, prvi česki mož, potuje zdaj po Moravskem in povesod ga narod česki slovesno sprejemlje; katoliški duhovni ga posebno sprejemljejo, dasiravno je protestant, pa česka duhovščina nij v prvi vrsti rimska, potem se le narodna, ona časti narodnjaka in ne protestanta. To naj bi si nekteri naši duhovni za uho zapisali, da se jim poleže strast proti Lavriču.

Čehi so še zmerom nasprotni vstopu v direktni drž. zbor; oni hočejo, da ustavoverci še nekoliko časa sami gospodarijo, da pridejo v še večje zadrege in da bo krona sama prisiljena z opozicijo dogovarjati se. Enake izjave se slišijo iz Tirolskega; Tirolci namreč hočejo le potem priti v drž. zbor, če pridejo tudi Čehi. Enacega mnenja smo tudi mi, dasiravno želimo, da bi vsa opozicija prišla v drž. zbor in da bi popustili Čehi pasivni upor, če je le količkaj upanja za zmago. Sicer pa se o tem vprašanju zamore uspešno govoriti se lo po dovršenih volitvah.

Južni Tirolci bodo svojim poslancem nalagali, da v drž. zboru predlagajo odcepljene italijanskega Tirola od nemškega in zagovarjajo to tirjatev s §. 19. osnovnih postav, kateri nij izvestljiv, če narodna manjšina zdihuje pod jarmom nemške večine. Na enaki podlagi bodo lahko tudi naši poslanci v drž. zbor ponovili tirjatve Slovencev, pa tega ne bodo storili naši „državnopravni“, ampak naprednjaškim Slovincim je kaj tacega zaupati.

Hrvatsko-Ogorska nagodba še nij dognana; Vakanovič je na Dunaj poklican, kakor se sliši zaradi odprtve sabora, Hrvatska vlada pa se ne bode spremenila, dokler sabor ne potrdi nagodbe; s tem hoče vlada Hrvate pritiskati; a močna stranka na Hrvatskem je proti potrditvi te nagodbe.

Rusi, ki so si Kivo podvrgli, osročili so ondotno ljudstvo, kor so odpravili robstvo; sploh je njih ravnanje tako človeško in lepo da niti Francozje niti Angleži, najmanje pa Nemci se ne morejo ponašati s takim humanim postopanjem. Po tem pa uaj Nemci se pišejo o ruski knutki in o slovenskem barbarstvu.

Srbska je zopet zmagala proti Turški na diplomatičnem potu; Turška ji je izročila z lepoma trdnjavo Mali Zvornik, za katero je bilo dolgoletno pravdanje. Turška je sploh postala popustljiva; znamuje to, da je z nje mogočnostjo pri kraju.

Perzijski sah potuje na Dunaj, kder se delajo velikanske priprave za njegov sprejem; čudno je, kako komedije delajo po celi Evropi s tem vladarjem poluciviliziranega naroda.

Na Španjskem bregu se je nemška fregata polastila neke ladje, na kateri so bili komunisti; to kaže, kakor bi hotel Bismark upornikom zapreke delati.

Razne vesti.

(iz Komna) se nam piše: Glasov junak je mečil, da Vam primanjkuje gradiva za izvrstni podlistek „Junak“; preskrbel Vam ga je zopet nekoliko v nedeljo v Komnu, in pridružil k mnogim blamoznam še eno prav veliko. Če bog da, ta njegova blamaza še nij zadnja, ker junak je tako prepričan, da mora biti poslanec, kakor je bil prepričan „Don Quixotte“, da je cvet španjskega viteštva. Junak je ukazal svojemu „Sanho Pansu“, da skliče volilni shod v Komnu; to tična tiskana vabila mu je poslala „Gorica“ iz Gorice; povabil je vse one, na katero je mečil z lehkoto uplivati, pa zastoj, en sam „Sočan“, naš vrli Vinko Zega je zadostoval, da je z izvrstnim govorom pobil vse nakane junakove; pri glasovanju je dr. Lavrič vkljub strastnemu razsajanju g. kaplana Lukežiča, kterege je moral navzočni naš sodnik grajati in k redu klicati, večino dobil. Ker je bil menda junak gotov (kakor o svojem času v Tolminu), da bode v nedeljo v Komnu slovesno „inštaliran“ za kandidata, se je sam še s pruge pripeljal v Komnu, da Kraševcem predstavlja svojo simpatično osebo in da svoji gosps pokaže svoje novo domeno. Ko mu je njegov Sanho Pansa povedal, kakov je bil izid shoda, se hitro pobere iz Komna in

pelje v Velikidol, da bo tam(?)..... Nj gova gospa mu je najbrže rekla: „Aber Pepi, Du hast Dich schon wieder blamirt; so kommt man nicht nach Wien!“ Na to on: „Lass gut sein; ich habe meine Stimmen im Sack.“ Das Volk ist eine Herde, welche ihren Seelenhirten blindlings folgt!“ Glede Krasa moram reči, da se „junak“ moti, Lavrič, Abram sta naša moža; — Glasovega junaka pa pri nas vse črti in gotov sem, da če pride v Sežano volilce obdelavat, se mu tam kaj človeškega zgodi; da je v Komnu dobil nekoliko glasov, to se je zgodilo, ker so bili ljudje terorizovani in še večina tistih mož, ki so dali junaku svoj glas, so zdaj razkačeri na one, ki so jih apeljali ali terorizovali. Naši kmetje hočejo takega poslanca imeti, kateri ima srce in razum za njih reve in težave, ne pa facega, ki ima razum le za „prato“ na krožniku. Se enkrat ponavljam, da se bo „junak“ pri nas zmerom blamiral!

(Kmetijsko pol. društvo „Goričan“) je imelo te dni skrivni zbor, katerega se je udeležilo, kakor nam nekdo, ki je bil nazoč, poroča, 20 posvetitih ljudi in 10 duhovnov. — Razgovarjali so se o kandidatih: Winkler, so modrovali, je uradnik, Lavrič nij naše vere, Abrama ne poznamo, tedaj družega ne ostane po pregovoru „In der Not frisst der Teufel Fliegen“, kakor da postavimo dr. Tonklija za kandidata. — Kandidat je potem držal mali kandidatski govor in po stari navadi menda povabil navzočne, da se mu podpišejo, ker še le potem se bo mogel zanesti, da bodo le zanj delali. — To je znamenje, da v onih krogih vlada največje zaupanje. Veliki javni zbor, kjer bodo Tonklija slovesno proglasili za edinega kandidata za Goriško b. še le kesneje. —

Dober tek! Goričarji!

Kmetijske i trgovske vesti.

Kl. (Operat deželne cenilne komisije.) Nobeno vprašanje se zdaj tako živahno ne pretresa, nego ono zaradi nove zemljiščne cenitve in dosledne preuravnave dotičnih davkov, — saj sega naj globokeje v življenje našega posestva, poglobitvega stanu v deželi. To vidimo posebno zdaj, ko je objavila c. kr. deželna komisija za uravnavo zemljiščne davka svojo cenilno tarifo, katero smo nedavno v našem listu priobčili. Vsi udje raznih cenilnih komisij, vsi župani in občinski zastopi večji in manjši posestniki, možje, kateri se zanimajo ne samo za svoj, ampak za ljudski blagor sploh, stikajo glave skupaj in pretresajo javno in med seboj na drobno ono tarifo in delovanje deželne in okrajnih komisij, kolikor je o njem prodrio skozi gosto megljo skrivnosti na beli dan, in vsi obsojajo ono tarifo soglasno, da so se čisti dohodki naših zemljišč na napčni podlagi previsoko cenili. Zato pa še menda nij vzbudil noben operat nobene oblastnije v deželi toliko pritožb, kolikor jih bo dobila deželna cenilna komisija zoper svojo tarifo od vseh onih, kateri imajo pravico v tej zadevi pritožbe vlagati.

Kakor se nam pripoveduje, je referent deželne komisije, kateremu so kot tujcu naše deželne razmere posebno dobro znane, kot uvod k cenilni tarifi jako lepo in mikavno sliko narisal o goriški grofiji; ter nje podnebne in zemljiščne razmere tako ugodno popisal in nje prednosti tako jasno razložil, da bi človeka, kateri ne pozna naše dežele, skoro k misli zapeljal, da je to oni rajski vrt, iz katerega je ženska poželjivost prognala naša prva roditelja. In tako se je bati da bo sodila tudi centralna komisija na Dunaji, kedar bo na podlagi operatov deželnih komisij sklepala, kako se ima skupno breme takrajlitavskega zemljiščne davka primerno razdeliti na posamezne kronovine, če ne bodo pritožbe pomagale in če se ne bo pogumnemu postopanju naših zastopnikov posrečilo, da jo drugače pregovore!

Z referentovim popisom se tudi kaj lepo vjema cenitev naših zemljišč, kakoršno je večina deželne komisije potrdila in proti kateri se obračajo mnogobrojne pritožbe.

Da bomo pa lažje sodili o tej cenilni tarifi, treba nam poznati pred vsem podlago, na kateri je deželna komisija preračunila tako obilne čiste dohodke raznih naših zemljišč. V ta namen smo si preskrbeli dotične date o cenitvi zemljišč političnega okraja goriške okolice in to priobčujemo tukaj, da bodo posestniki sami lahko sodili, ali se komisijna cenitev vjema z našimi razmerami, kakoršne so v resnici, ali ne. Prihodnjie objavimo še svoje opazke o tej cenitvi.

Kakor smo že o svojem času poročali je politični okraj goriške okolice razvrščen v tri cenilne okraje: I. bližnja okolica goriškega mesta, to je županije St. Peter, St. Andrež, Vertobja, Bilje, Miren, Sovodnje; II. ajdovski okraj, podčavenske občine do Solkana, občine na bregovih Ipave do Vogerekega in Brda, kolikor spadajo pod goriški okraj; III. kanalski okraj in gorske občine goriškega okraja.

Cenilni operat deželne komisije je ta-le:

I. Cenilni okraj. Najboljša zemljišča (I. razreda) in sicer orano polje. Na enem oralu, to je na 1600 štirjškib sežnjih, se pridelava: 16 vaganov pše-

nice, 19 vaganov ječmena, 20 v. turšice, 10 v. činkvanta; na 14 v. ajde, 130 vaganov repa, 110 vaganov krompirja, 60 centov detelje, 5 veder (emerjev) črnega vina. Skupni (bruto) dohodek od vina je preračunjen v denarju

V enem letu na enem oralu		Odbitek za stroške obdelovanja		Čisti dohod.	
Skupni (bruto) dohodek		gl.	k.	gl.	k.
na	26	75			
in vseh drugih pridelkov, n.p. fežol, zelje korenje i. d. je vračunjeno pri cenitvi glavnih pridelkov na	101	09	80	25	
na	48	20	39	28	
Senožeti: 26 centov sena, 14 centov otave z vračunjeno vrednostjo pozneje paše	14	40	42	8	
Pašniki: 8 centov sena in 4 cente 80 funtov otave	51	67	89		
Vinogradi (z mešanimi pridelki): žito, sadja, seno itd.	86		77	25	
vina 12 veder belega in 5 črnega Najslabša zemljišča (zadnjega razreda)	13		91	3	30
Polja: 8 vaganov pšenice, 11 turšice, 8 ajde, 80 vaganov repe, 70 krompirja; 3 vedra črnega vina	61	36	96		
Od vina	17		51	7	50
od drugih pridelkov	56		51		25
Travniki: 10 centov sena, 4 cente otave	41	95	97		
Pašniki: 33 funtov sena, 17 funtov otave	37		94	3	50
Vinogradi (z mešanimi pridelki): žito, sadje, seno itd.					
vina 7 1/2 veder belega, 1/2 vedra črnega					

II. CENILNI OKRAJ

Najboljša zemljišča:

Orano polje: enako kakor v I. cenilnem okraju
Senožeti: tudi enako
Pašniki: 6 centov, 67 funtov sena, 3 cente, 33 funtov otave
Vinogradi (sè sadjem): 25 veder belega, 5 veder črnega vina
Vinogradi (z mešanimi pridelki) „ronki“ 15 veder belega, 3 črnega vina
žito, sadje, seno itd.

Najslabša zemljišča:

Njive: 8 vaganov pšenice, 9 rži, 10 ječmena, 11 turšice, 8 ajde, 80 vag. repe, 60 krompirja, 2 vedri belega 2 črnega vina.
Od vina 17 50 92) 3 30
od drugih pridelkov 57 09 96) 3 30
Travniki 8 centov sena, s pašo vred 9 60 58 3 50
Pašniki: 57 funtov sena - 60 58 - 25
Vinogradi (sè sadjem): 9 veder belega 1 vedro črnega vina 60 - 94 3 50
Vinogradi (z mešanimi pridelki) „ronki“ 6 1/2 veder belega, 1/2 vedra črnega vina 35 75 94) 3 50
žito, sadje, seno itd. 36 20 95) 3 50

III. CENILNI OKRAJ

Najboljša zemljišča:

Oranje: 13 vaganov pšenice, 15 rži, 16 ječmena, 20 ovasa, 16 turšice, 12 ajde, 130 vaganov repe, 110 krompirja, 6 1/2 veder belega vina 1 1/2 vedro črnega.
Vino 26 50 86) 18 -
drugi pridelki 88 02 82) 18 -
Travniki: 22 centov sena, 12 centov otave, s pašujo 33 90 39 20 -
Pašniki: 6 centov sena, 1 cent otave 6 85 47 3 50
Vinogradi:

Najslabša zemljišča:

Njive: 8 vaganov pšenice, 10 rži, 11 ječmena, 12 ovasa, 9 ajde, 70 vag. krompirja (Kar se vmes pridelava je vračunjeno pri glavnih pridelkih) 24 21 96) 2 -
paša na teh njivah 2 83 47) 2 -
Travniki: 7 centov sena, s pašo vred 7 85 73 2 -
Pašniki: 88 funtov sena 13 funtov otave - 99 73 - 25
Vinogradi

NORMALNE CENE:

	I. cen. okraj.		II. cen. okraj.		III. cen. okraj.	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
Pšenica vagan	5	23	5	23	5	23
Ječmen	3	30	3	30	3	62
Rž	-	-	3	40	3	30
Oves	-	-	2	67	2	67
Turšica	3	42	3	42	3	42
Činkvanta	2	40	2	40	-	-
Ajda	2	20	2	20	2	-
Krompir	1	10	1	-	-	90
Repa	-	30	-	30	-	24
Murbino listje cent	-	50	-	50	-	50
Detelja	1	20	1	20	-	-
Seno sladko	1	20	1	20	1	-
„ mešano	-	-	-	-	-	-
Otava sladka	1	-	1	-	-	85
„ mešana	-	-	-	-	-	80
Zimska slama	-	60	-	60	-	50
Poletna slama	-	50	-	50	-	45
Turšična slama	-	30	-	30	-	25
Ajdova slama	-	20	-	20	-	20
Sadje	1	50	1	50	1	20
Vino belo vedro (40 bokalov)	5	-	5	-	3	-
„ črno	5	-	5	-	4	-
Lineno seme	-	-	-	-	6	-
Predivo cent	-	-	-	-	16	-
Kozoplje	-	-	-	-	12	-
„ seme	-	-	-	-	4	60
Stroški za obdelovanje.						
Deteljno seme cent	25	-	25	-	-	-
Repno „ bokal	-	60	-	60	-	60
Gips centov	1	10	1	10	-	-
Gnoj 15 centov	2	70	2	70	2	10
1000 kolcev za trte	20	-	20	-	-	-
Beke (en zvezek)	-	5	-	5	-	5
Žveplo cent	7	-	7	-	7	-
Denina za vožnjo s 4 vol.	4	-	4	-	3	10
„ „ „ z 2 voloma.	2	80	2	80	2	30
En delalec na dan	-	70	-	70	-	60
„ „ pri težkem delu	1	-	1	-	1	-

Občni zbor „Soče“ je izvolil danes za kandidata dr. Lavriča.

(Oznani). Posredovanjem okrajnega šolskega nadzornika Vodopivec-a je deželni šolski nadzornik dogovoril se z vodjo Rajakovič-em, da se učiteljem za njihov shod 7. avgusta t. l. odstopi ena ali druga šolska soba v Werdenberškem šolskem poslopju.

Ob enem bodi učiteljem javljeno, da se je iz namerjanih shodov kar na enkrat poradilo — učiteljsko društvo, za kar gre posebna čast slavnemu c. k. glavarstvu, ki je v privatnih naših shodih videlo javne, ergo društvo. Zbog tega treba v ogib protecih sitnih navalov, da se 7. avgusta t. l. sestavi začasna društvena pravila in sicer po mojem malostnem mnenju najbolje vzgledom ljutomerskega učiteljskega društva. Druge točke odpadejo.

V Gorici 29. julija 1873.

Avgust Leban.
c. k. učitelj

Gg. posestnikom na Vipavskem in na Krasu

se priporočam za melo; prevzel sem tako zvan Pa-likov mlin v Batujah pri Črničah in zagotavljam, da bom posestnikom meni izročena mela tako izvrševal, da bodo zadovoljni v vsakem obziru.

Gregor Vogelič.

ANTONIO MAZZOLI

je odprl

NOVO PRODAJALNICO

RAZNEGA MATERIJALNEGA BLAGA

(drogherijo)

v gosposki ulici h. št. 270,

v kateri se dobi dobro urejena zaloga dišav, zdravilnih in kemičnih surovin in izdelkov, zmletih z oljem in na suho, čopkov (penzeljnov) za vsako rabo in raznih drugih rečij za barvarijo.

Vse to blago dobiva se frišno najboljše baže in po najnižji ceni.